

Sind 12 marfa.

2747.

Malia

Qui lib u m

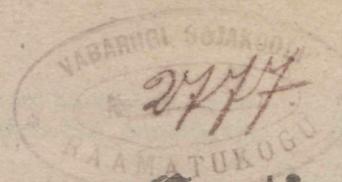
AR

SE 12374

Gori

— = = Kivilombi Juts = = —

— = = Hans von Käff = = —

6.9.-3/10

R

Eesti Matsi elulugu.

Kirjutanud ja pildistanud Gori.

Vanasti, kui luu ja päike tegid koos veel oma täike,
kui polnud parunit, ei vinni,
ega puškart, samagonni,
kui polnud punast, landeswehri,
ega tantsukooli, leeri,
kui polnud toitluskomiteesi,
ega töbusaid kafeesi,
kui polnud sulaseid, ei saksu,
ega makstud poismehemäki,
kui polnud tshelka ega passa,
ega praetud koeri, kassa,
kui ei olnud komendanta
ega kuulsaid intendanta,
kui ei olnud õigusseadust,
ega seda maade seadust,
kui ei olnud körtsa, pappa,
ega kirjuid rahalappa,
kui ei tuntud Jaani kooti,
ega ultimatumi nooti,
kui ei olnud kingasilni,
ega soolast sahariumi,
kui ei olnud wedelt kwassi,
ega mingit rahvaklassi,
kui ei olnud wärsket kurki,
ega kindral Hindenburgi,
kui ei olnud veel kinofilmi,
ega wärwitud veel filmi,
kui ei olnud veel portfella,
ega tuntud tunnikella,
kui ei olnud samowaara,
ega kuningaid ja tsara,
kui ei tuntud veel kolletti,
ega ooperi, baletti,
kui ei olnud alkäemaksu,

ega lolla kadaksaku,
kui ei olnud veel telegraafi,
ega mingit paragraafi,
kui ei olnud veel neeger Tommi,
ega ühtegi diplomi,
kui ei olnud veel armuviina,
kassia hastuse piina,
kui ei olnud krijamärka,
ei burshuusi, ei „hantwärka“,
kui ei olnud deputaata,
ega peetud armulaata,
kui ei olnud kawaleera,
kannukstega ohvitseera,
kui ei peetud veel banketta,
ega seotud laela ketta,
kui ei olnud tulesjööjaid
ega plikas serivalööjaid,
kui ei olnud tikutopja,
ega koolis körvalopja,
kui ei kantud kaliseesi,
ega peetud matineesi,
kui ei olnud veel futurišmi,
ega mingit kommunismi,
kui ei olnud veel nagaikat,
ega wene balalaikat,
kui ei olnud mingit muret,
ega tuntud veel de jure't, —
Tori põrgus elas Taara,
ümber palju komissaara:
kapelmeister Vanemuine —
laul ja näv ilme puine;
rühmaülem oli Ulu,
tundis mõõka, püsiliikku;
wälisminister Almarine
igal ilmal andis nime.

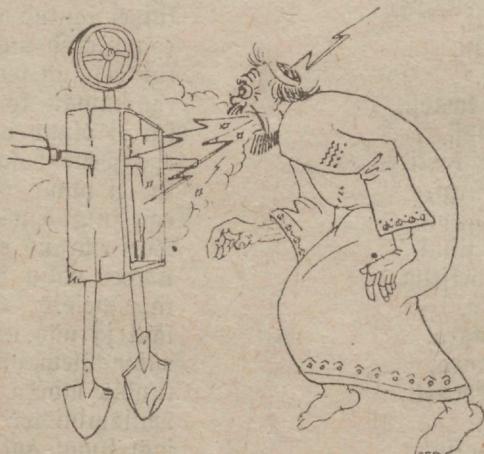
Ar 92... / Gori

AR 111. 011

Elaajid nad ja loid lotti,
tegid kõigile hõikotti;
viimaks otša lõpsid pennid,
olid puhtad kõik, kui blinnid.
Taara ütles: "See ei lähe —
waja tööd ka teha wähe,
muidu tõesti, hilja-wara,
jureme, kui lonnad ära!"
Ja nad viisid keersid ette,
kastsid kämlad külma wette,
ja läks lahti töö ja tegu,
et polnd aega pühki nägu!

Ilmarine maaft ja ilmaft
tasfis nii, et wesj filmast,
sawi, kiwa, raba, mättaid,
nööri, naelu, rihmi, rattaid.
Kui sai küllalt neid towaara,
kokku nad siis kandis Taara,
kereks pani pühmekasti,
sellest läbi lodjamasti,
peaks pani töllaratta
jelle fisje turbamätta,
ja siis Uku kõhukööki
tähwatas paar pikselööki.

Vanemuine hääle sisje
puhus kõri riiumidesse, —

ja nii kahe tunniga
Mats oli walmis Manniga.

Matsile siis Mann — karprahti —
hüppas käela, ei laekn'd lahti,
polnd ka Matsil teha mingit —
taua sa siis ikka tingid? —
wöötis õrnalt sülle Manni,
nagu mõne taewaanni,
ja nad läksid padrikusse
laekma weibi leiba luuße ...

Taara ja ta komissaarid
äkiste nüüd olid tsaarid,
kolisid kõik Hiie metsa,
kasvatasid seal siis watja.
Mats ja Mann need pääwad, vood
tegid rasket, ränka tööd,
ja kõik tooma pidid Taaral,
mis said künne küüne waral.

Mats kõik ohwriks talle tassis.
 Taara sõi ja jõi ja prassis,
 kuid ei nurisend Mats sugu,
 et oli Taaral nii suur pugu, —
 Matsil jäi ka küllalt kõiki,
 et wōis sūua risti-pööli.
 Ja Mats elas, wōttis napsi,
 kasvatas ka üles lapsi.
 Seal ühel kenel suvepäeval
 tulili suurel purjelaewal
 Daanist oma sulasega
 kaupmees hapu heeringaga.
 Mats siis sügas nina kõhna,
 kui ju tundis hapu lõhna,
 läks siis kaupmehel ta vastu,
 ütles: „Laeva tagas astu,
 hapuid heeringaid ma 'i taha:
 rikuval need kõhunaha!“
 Daanlane see lükkas lätega,
 hakkas naerma läige väega:
 „Rumal Mats, sa oled pagan,

sulle meeldib ainult hagan,
 heeringa, mis saad mu laewast,
 see on aga pärit taewast!
 — Kui ja punnid, wōtta ei taha,
 ristin üle sinu nahal!“
 Ja ta hakkas hapuid kalu
 kabal' tooma palju jalul.
 Mats siis mōtles: „Waata juuta —
 see wa wäljamaa walunta,
 on sel kommersandi perel'
 õige wäga meeble järel!“
 Ja ta tõi siis raske muia,
 jámeda, kui pulmasaia,
 winnas daanlaesele hvobi,
 et werd joovsis neli toopi.
 Daanlane ei otand seda,
 et nii vastu wōetaks teda,
 jättis oma silgutonnid,
 ristimise kausid, wannid,
 ja siis lastis Eestist warwast,
 et läks paljaks pea karwast.

Mats siis naeris, öörus läsa,
 ärisi ñi n aivrega lesa.

Et Mats katki ei saaks festa
 sūua ega körwalesta,
 oma keha kõhna wormi
 peitsid raudse univormi,
 ja siis tulid julgel sammul
 omal suud ja silmad animul.

Mats, kui langelt neid ju nägi,
mõtles: „See on põrgu vägi!“
Tühjendas siis oma sahwrit
ja viis Taaral tublid ohvrid.

Kui ju rüütlid olid ligi,
Mats siis pühkis käega higi,
haaras malaka ja winnas,
et käis rüütel, nagu kinnas.

Keid ei olnud mingit teha —
ära wäsis Matsi keha:
rüütleid nagu kärbheid oli,
langes üks, uus kõhe tuli;
ja Mats wiimaks alla langes,
murdus teivas käes kanges.
Ja siis rüütlid omas wihas
kättetasumise ihas
ristfid teda piitsadega,
peksid orja witsadega,
lastes silguvooswette.
Rakendasid adra ette,
ja siis seitseada pilka
aastat Mats neid orjas ilga.
Matsi Manni mõisahärra
karistuseks rõövis ära,

andis Matsil' seltfiliseks
opmanni, kes roosiliseks
muutis Matsi kortsus keha,
selja pealse, turja nahा.
Mitu kord' Mats prijapaelest
ikket tahtis heita faelast,
aga rüütel raudse käega,
surns paela köige väega.
Mats siis ohkas, Taarat palus,
kurtis, nutis, rängas walus.
Wiimaks, kui jääi mõisahärra,
wanaks, nagu juudi mära,
tuli Peipsi tagant tibla,
käes nagaika, piitsa-nübla,
pani wilka suitsma ette,
wöttis ohjad oma lätte.

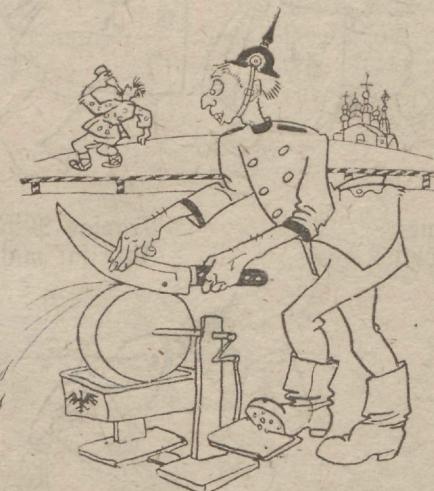
Mats siis mõtles: „eks nüüd wahest,
pääsen ikka sellest pahest,
ega peremees mis ole
tõesti mitte nõnda kole!“
Aga Mats end jälle pettis,
kurbtus uuest wõimust wottis:
Wankgl aimust ohjad olid —
juhtis parun ja ta sellid!
Kuid, et Mats ei teeks nii lija,

kinkis talle wõbras isa
jorokowkammonopoli,
wangitorniülikooli,
juhu raske tabaluku,
tätte wabadusenuku,
ja et Mats ei läheks hukka,
ei teeks kultuuraliisi tükka,
pappid kaswatajaks vandi —
nende hoolde Mats siis anti.

Mats küll õige tihti nuras,
omal' habemesse uras,
Wanka ei pand aga tähel' —
oli Matsil käes ju ahel.
Wanka wotkat wöpiwaitas,
Rasputinig' rasjushdaitas.

Mihkel, Wanka naaber aga,
nuga ihus piiri taga;
talle tegi kõik see tuska,
et on Wankal hea sakuska,
ja ta Matsi poole wahtis,
Matsi omal teenrits tahtis.

Ja ta loekku korjas Fritsid,
Hindenburgid ja Tirpizid,
gaasiga kõik pommid täitis,
zeppeliinil siia sõitis.
Wanka mõtles: „See ei lähe,
mis tal weel ei tule pähe!
Minu orja tahab tema
ära wöcta — no, brat, neema!
Etogo ne poswoljääju,
i woinu ja objawljääju!”
Ja ta ägedalt lõi loekku,
korjas sõjariistad loekku:

luna wars ja sorokowka
seoti loekku — käes wintowka!
Kuulidesse aeti liiva,
et nad siis ei jookseks kriiva,
öllewaadid, trumlid toodi,
suuretükid walmis löödi,
ja kui kõik siis oli lõrmas,
nagu wanasti Komorras,
Suhomlinow astus ette,
wöttis supikusbi lätte,
ütlles: „Reedam' Willul suppi,
et ta fööb ja kireb Kruppi!”

Ja siis risti ette wihtus
Wanka nii, et walu föhtus,

krapsas Mihkelil kinni rinnast,
kuid sai maitsta raudist kinnast.

Mihkel kõik ta kuulsa frondi,
harutas kui takulondi,
punasels lõi fund ja silmad
nii, et keerlesid kõik ilmad.
Wanka karjus karauuli,
sineliga pühkis huuli,
tormas lähku Petrograadi,

toime pani seal paraadi,
wibutas seal terasnunti,
winnas Kolla uperkünti,
troonil seadis wana juudi,
andis selle kätte mundi.
Juit siis hakkas wälitsema,
sahkert mahkert talitsema.

Willu käest sai höberaha
ja müüs talle Matsi nahă.
Willu ajas rinna ette,
tõmbas raudsed kindad kätte
ja siis roni Matsi poole,
võttis Matsi oma hoole.
Asutas komendantuurid,
iga linna wangipuurid,
tshekiileiba hakkas andma,
waimutoidu eest hoolt landoma,
laaskis mängi platsmusiiki,
asutas hertsogirüki.

Seckendorffil andis luba
keeta Matsil' tinauba,
korjas Matsilt kõike kraami,
munu, wöid ja ladus praami,
Baterlandi need siis saatis.
Sealt töi konjakit puust waates.
Andis Matsile ausweissi,
et Mats omas toas wöiks reisi.
Matsi loomad rekwireeris,
särgid läbi kontolleeris,
tegi okkupatsiooni,
rahakoti opektsiioni. . .

Mats siis hägas, tilkus higi,
mötles nüüd on lopp küll ligi.
Aga aši järsku muutis, —
kes küll seda usku suutis?
Salja Mihkli kowad seondid
rebiti, kui narmatordid,
muhku lõödi punasanukad
puruks murti säärepukad,
ja siis hoiti kinni kõrist,
raputati turja werist,
nõuti, et ta kutsuks koju
oma nülgijate roodu.

Ei jäänd Mihklii mind üle,—
seisukord see oli hale, —
ja ta kurtes püksa waatis,
poistel lähku läsu saatis:
„Katk jäätta pulmad, kosiad,
sisse pakkida kõik asjad,
tagas! soita Baterlandi,
muidu sünnitab see janti!“
Ja siis Fritsud nägu lattes,
Matsi juurest läksid nuttes.
Maha jätsid jingid, munad,
plikad noored ja sa manad.

Mats nüüd jälle hingas wabalt,
keti tagant wöttis tabalt,
ringutas siis wöimaid käsa,
ehitama hakkas pesa.
Punalinnud töötid kisa, —

nendel lindel hing nii wisa! —
tahtsid pesä omad munad
muneda nii kenad punad,
aga Mats siin häigas loogu,
nütis linnud maha loogu... .

Ja siis pesa kallal edas'
ehitades aru pidas.
Kõige pealt, et oli ruumi,

ehitas ministeriumi.
Pesas esimese platsi
peale seadis wana Pätsi.

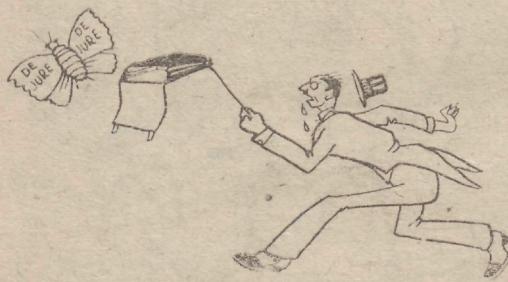
Päts siis korda looma hakkas,
nii pesa läes tal rökkas,
aga, et ta tsaari moodi
walmis tegi pesa woodi,
Mats ei tahtnud pikkal' heita,
oma keha sinna peita,
ja ta ütles pätsil: „Laje
jalga! Jäta minu ase!“
Päts läks, tömbas saba sanga,

ja lõi lahti oma panga.
Et see pesa tegemine
üksi wäga keeruline,
siis Mats, et ei tuleks mäju,
wälja andis päewakäsu:
„Kogu asutada waja,
kes teeb walmis riigimaja.“
Kogu kokku siis ka aeti,
ehitus ta hooleks jäeti.

Ta nüüd Mats see waatab, waatab,
ööd ja päewad votab, votab,

aga aži on nii wisa —
walmis ei taha saada pesa!

Gori joonistus.

Diplomaatia.

Alutaw Rogu.

August Nei.
Esimees.

Ado Virk.

Abiesimehed.

Julius Seljamaa.

Meie peaministrid. (Ex ja mitte).

Konstantin Päts.

Otto Strandmann.

Jaan Tõnisson.

Meie muud ministrid

Wälisminister Iwan Poska.

Rahaminister Joh. Küll.

Kohuminister J. Jaakson.

Teedeminister Säff.

ja ex ministrid.

Kaubandusminister Nikolai Köstner.

Endine siseminister Peet.

Endine jaoksaste rahvusminister
Hermann Koch.

Praegu mõisnikude esitaja Vl. Kogus.

Endine toitlusminister
Dr. Raamot.

Praegu Usutawas Kogus (maaliitlane).

Meie väeülemad.

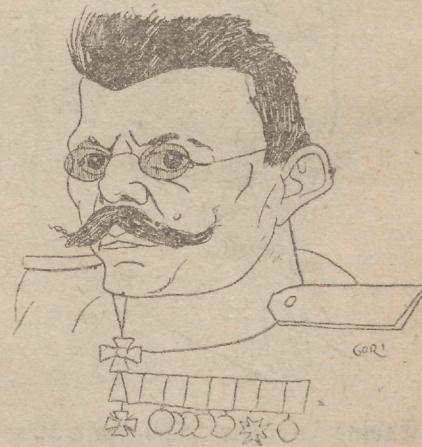
Kindral Larka.
Sõjaministri abi.

Kindral Laidoner.
Wägede ülemjuhataja.

Kindral Tõnisson.

Kindral Pödder.

Meie diplomaadid.

Mihkel Martna.
Uusava Kogu liige (fots).
Eesti väliseesitajad ja proovivreisijad.

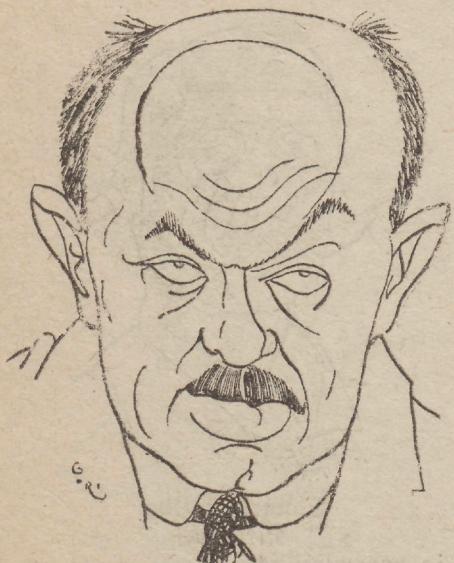
Eduard Wilde.
Kirjanik.

Karl Ast (Karl Numor). Jaan Teemant (end. riigiprotoköör).
Uusava Kogu liikmed. (Esimene fots, teine maaliitlane).

Meie kunstnikud.

Nikolai Triik.

Hans Laipmann.

Kristjan Raud.

Meie näitlejad.

Hans Lauter.
„Estonia“ näitejuht.

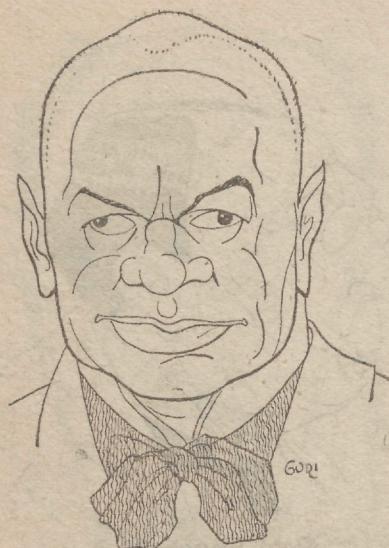

Karl Jungholz.
„Estonia“ direktor ja näitejuht.

Raimond Kull.
„Estonia“ muusikajuht.

Meie näitlejad.

Aleksander Trilljärv.
„Eesti” näitleja ja kirjanik kah.

Eduard Kurnim.
„Eesti” näitleja.

Meie kirjanikud.

Marie Under

Friedebert Tuglas.

Meie Fölketonistid

Hugo Randsepp.
(Milli Mälitas)

Ajutawa kogu sekretäri abi.
(Noorem, sellepäras, et tema
erakond — es-erid — väike.)

K. A. Hindrey.
(Hoia Ronk)
Tuntud karikaturist.

Meie aeg enne Kristust.

Mõni, kes ajalugu ei tunne, arwab et kõik see, mis meie päiwil sündis uus ja enneolemata on. Kõik, mis praegu sündis, on juba aastatuhandete eest waremalt sündinud ja meie aeg ainult loopeerib seda ilma, et midagi mit juurde toks. Töön oma näite kinnitusels järgmised tõendused:

*N*e w o l u t s i o n oli juba enne esimest inimest igapäewane asi siin ilma ruumis. Kui Wanajumal Kuradi läest sissetulekumafü nõudis ja teda ilma näpupassi ja föidulubata taewariigi lubermangudes ümber kolada ja sahkerdada ei lubanud, tegi Kurat rewolutsiooni, tahtis Wanajumalat troonilt lükutada ja nõukogude süsteemi mäksma panna, kõiki seitset taewast föderatsioonis ühen-dades. Wanajumal sai aga walgekaarti inglise abil mässu maha suruda ja saatis Kuradi tulise wanlriga üle taewa piiri põrgusse.

*M*obiliseerimine on ka wanaast ajast pärit. Esimese mobilisatsiooni tuulutas wälja ja viis läbi Noa. Siis olid asjad isegi täbaramad, kui niiud. Niiud mobiliseeritakse peaasjalikult inimesi, kuid siis mobiliseeriti ka kõik elajad ära.

*S*a m a g o n n i a j a m i n e on ka niisamawana wigur. Juba Noa ajas samogonni, kuid et siis miilitsamehi ei olnud, siis ei jäanud see saladusesse ja Wanajumal karistas Noat tihtilugu 10.000 margalise trahwiga.

*T*racadita telegraaf oli juba ilma loomisest saadik tuntud. Kui Wanajumal inimesi patuse elu pärast karistada lubas, siis andis taraadio:

Kõigile, kõigile, kõigile!

— *Kui te oma eluviisi ei paranda, siis lasen ma nelikümmend öod ja nelikümmend päewa wihma sadada ja uputan kõik teid, igawesed karamantsikud, ära!*

*W*älli se sitajad ei ole ka meie aja leibus. Kui inimesed taewariiki de jure tunnistada ei tahnuud, saatis Wanajumal herra Kristuse maapeale, kust see taewariigi de jure tunnistanist pidi saawutama. Et aga herra Kristuse poliitika paljudele wöimumeestele meelesjärele ei olnud, siis ei tulnud sellest de jure'est midagi wälja ja herra Kristus kutsuti ära ja anti talle kohtruunistri loht.

*T*ule sõõmine ja mõõganeelamine on niisama ka wäga wana asi. Juba Mooses andis suurtel kröoni pühadel Wareo ees etendusi: sõi tuld ja törwa, tegi silmamõõnituse wigurisi ja mürbis konta. See meeldis Wareole nii, et ta Moosesele hoovikunstniku aurname andis ja talle suurema raha annetas, kui prantslased Jungholzile ja Pinnale.

*P*äewakäsuud olid ka wanast ajal moodis. Kui juuda rahwas mässama hakkas, siis andis Mooses kümme päewakäsku wälja ja keelas uuslitsatel liitumise kella 7. õhtul kuni kella 4. hommikuni ära.

*W*eega wõltsimine ja „timimine“ on ka wana krinka. Seda tarvitab juba Kristus Kaanani pulmas, kui wiinaast puudus tulsi.

Lastekaitse on ka wana asutus. Lastekaitse asutaja ja ellukutsuja oli Herodes.

Banlett ei ole ka meie aja leidus, waid seda pidas juba Kristus oma kaheteistkümne ministriga.

Altkäemaksuwõtmine ei ole ka pahe, mis meie ajal signitud. Esimene altkäemaksuwõtja oli Juudas, nii siis on see aši juba wanal heal ajal alguse saanud.

Siru ühing ei ole ka mitte uudis, waid see aši sai juba alguse Babeli torni ehitamise ajal.

Maisjuukselöikajad ei ole ka mitte meie aja karakterline nähtus, waid juba wanal hallil ajal pidas seda ametit Simsoni küljeluu Delila.

Gori.

A. Kizberg.

Kirjanik-näitekirjanik.

Tema rahvatükkid tulevad, nagu rahvašuust.

„Kalewipoja“ lõpp.

Hans v. Kälk.

Raugelt Kalewite lõdust,
waimu walla waarikusta,
koolu-kambri külmaст laisust
tõusis tasa taeva poole,
randist selga raputades,
wasest watja weeretades,
kiwist lää ja liigutades —
Kalewite lange poega,
raugemata rahwa rannu,
fölikumata kindel meest;

fesse üne-hällis uinus,
juikus surma saarikusja,
magas madalaš majassja.
Kaua magas lange Kalew,
raugemata Eesti rammu,
fellest linnud lepikusja,
lusti laulu lõiwad lõod,
pojatacid pääsuke sed,
taagutasicid kuuljad kanad.

*

Varjusurmas waewles Kalew,
laua kuulis sõjakäsa,
orjrahwa ohkamisi,
wöödet rahva vihawalu,
raudse rüütli riidlemisi,
Poola papi pajatamisi,
Rootsi aja rabelemissi,
Wene saapa fökkumiista.
Kalew norskas nurme nööwil,
magas madalas majassä,
uinus sauna urtiskussa,
pikutas pöösa wilusä.

*

Aga, lahek tuule tiiwul,
kevadisel öitsme öhul,
ova wette wulinala,
linn laulu laginala
ärkas üles kange Kalew,
hakkas filmi selgitama,
kangeid konta käändemai.
Pea ta pistis pilswedesse,
nina nihkus taga Narwa,
kannad Soome kalsjudesse,
filmariipsmed Riia pool,
warwad wabariigist wälja
puutusinad Pihkva piiri.

*

Kus on jäänud puud jämedad,
kadiumid tammed tüsedad,
lahkunuda laiad laaned,
kus läis Kalew karu jahil,
hundi-karja huriutamas,
pöödra poegi püidemai?
Riitud fölk linnad ligistiku,
külad üksteise külgessa
talud, nagu tunglaterad
mustendawad mulla maala.
Raude-teela rattastega
joekwad majad madalad,
mimesed istakile,
risti-rästi ripakile,
pinkidelle paisatuna . . .

*

Kalewite kangel pojal
naeru natuke näössä,
rõõmus tuju teekimaie,
filmad läkisid lökessä,
kui ta kuulis sõja kisa,
wapraid wendi waeniväljal,
Eesti murdmata malevat,
waenlast nägi waritsemas,
werepulmas weerlemaie,
surma suhu fülitama,
purustama polkusida,
suuri linnu lõhkumiae.

Lusti keelel laulis Kalew:

"Arkanud on Eesti hinge,
tousnud Taara tamme wööju
sirgunud sõjamehetä.
Wana Lembit warju wallast
üles tousnud hüppamaie,
sõja kirwest keerutama,
werelombis loputama . . ."

*

Kaua waatab wana Kalew
talumehe taredesse,
landimehe kambri sisse,
sahkerdaja saalidesse,
Taaralinna tänavasse:
linnadesa libukeši,
paku kõhu parunissi,
habemiga haritlaši,
kannustega kirjatarku
Kalew nägi kohwimajas
kooka turku fugistamas,
wüna watса walamaie,
naiste rinda nimskimaie . . .

*

Talu tares — silgu sabast
unda näewad urtiskussa
raugad rammetud, räpased,
paljasjalg sed poissleded,
noored neiud, nutukused
nöörift kinga nöelumiae,
lablast taldu landemaie,
Eesti kodu ehitamas . . .

*

Kalew istus, kortsus kulumul,
Lindanissa lähedale,
wõõrast wärki waatemaie :
hunikus näeb urtskuuda,
kiwist lotte lüüratile,
sawist saune sadat moodi,
puiesteefi tillukefi,
imelikke 'inimesi.

Reiud nooruked, nõrgad,
lägistatud keskeelta,
pigistatud pälkadeessa,
iagast takuga täidetud . . .
Naised noored, närvilised,
wikerkaari wärwilised.
Kalew naissi katsumiae,
armu wibu virutama.

*

Enne, laias metsalaanes,
kui läks Kalew katsumiae,
nägust neidu näppamaie,
armumängu algamaie, —
noored ihud õhinala,
tuksusiwad tundetulest,
põlesiwad puutumihest,
armupiinas, paenduw piiga,
wärises vägewas tundessa,
sures tema suudlemises.

*

Uue aja armukesta
rusus Kalew vastu rinda,
külma, koolu kondikawa
suumas süles sütitades.
Tundetaks jäid tinafismad,
rahuliseks raswa paled,
wärinata wä sind keha:
küttura küllusest külmestand,
teaduse taudist tarretand,
mage mõtte moonutustest —
külmad naise kala-huuled.
Kalew murdis naise keha,
weeretas, kui weerendiku,
sikutas, kui silgupütti,
kaisutas, kui wallaskala,
wiimaks hüüdis suures wihas :

„See on hülge Hiiumaalta,
juusifiga Saaremaalta !
Kes on viinud kuuma were,
lõotsutava hingelöhma,
soojad noore naise säred ?“

*

Lindanissas naeru näola,
astus Kalew aegapidi
inimesi imestama.

Kalew nägi kaunis kodus
Eesti mehi edwistamas,
uulitsatel ukerdamas,
tänawatel taiutamas,
kantseleides käperdamas,
kaupmehi rahvast korimas,
ametnikku haugutamas,
tohtert — surma toetamas,
naissi — mehi narritamas.

*

Uhked olid uued mehed,
laialised latke-löuad
tarka sõnu tegemassa,
wõõrast feelta wõristamas :

Saksa sõna file sumin,
Wene keele kõva kõksu,
Läti lärmi — läbisegi
Kalevile kõstis körwu.

Hilbud olid imelikud :
kaltiad meestel kandilised,
kuued — kaheosalised,
wammused watsani walla . . .
Naiste säred seelikuta,
rinnakased ripakile,
paljastatud poolest kõhtu . . .

*

Kalew kohe küsimiae,
Eesti saksu sarjamaie,
tulust tarlust tuhnimiae :

„Kus on mana Viru-wenda ?
Eesti rahwa riide ilu ?
Kuldse aja kaunid kõmbed ?“
— Kadunud on wanad kõmbed,
ajaratas rikkund rööwa,
hariduse ferged kiired

wõrgutanud wana waimu,
mõtted murruna muljunud . . .
„Kes on Eestis kuningassä,
riigi asju ajamaie,
rahwa riidu rahustamas?“

— Need on targad teadmamehed,
adwokaadi abilised,
ajalehe välskaandjad. —

„Lehed on ju lepikussä,
halja puude harudessa!
Kas on sõjas sõitemassä
Eesti nüüdne lange kuning
sõja kirwest keerutamas,
pealuidu purustamas?“

— Ei ole, Kalew, lange poega,
Eesti kuning kõlemassä,
waemu vätsjal wõitlemassä:
sulega ta suurelt sõdib,
lõuaga lõöb lahinguida,
tiindiga teeb imetülla,
karawinne katki folgib. —

*

Kalew kuulas tikki kõrvul
imelikke ilmutusi,
uue-aja hullustusi.
Pea tal hakkas pööritama,
kõrmad langesti kajama.
Aga, tarka teadmaineesta,
Lindanissa libel keelesel
parajaasti pajatama:
— Kui ja koju kolid, Kalew,
Eesti elu edendama,

rahwa riidu rahustama,
töölisi taltsutama,
haritlaši awitama, —
siis pead tarkust tuhnimaie,
rikaid mõtteid riivilsta,
kirjadesse läppa o'ama.
Mine, Kalew, kallis poega,
wallakooli wanderdama,
tauba-kooli kargamaie,
teel-kooli lepsulööma,
ülitooli hüppamaie.
Seal saad mõtted sõelumaie,
sõnadega nõelumaiie,
kaela gumimist kraekese,
tasku tarkuse tunnistuse.
Opid Tartu õhukonnas
kadalate launid kombed,
siis saad Tall'nnas täsakesi
ametnikuks haklamaie,
komissariks finnitatud. —

*

Kurwe mõtteid mõlgutades
kõndis laua lange Kalew —
seebi nael näpušša,
kuke-aabis kuetaskus . . .

* * *

Koju läks Kalew kõmpimaie,
küladesse kükkitama,
lakadesse laperdama,
puskarita pruulimaie,
samagvnni sahkerdama.

August Alle.
Hea luuletaja.
Muidu vilistab, kui poisike.

Eesti Euroopas.

Inglismaal ilmub ajaliri „The Estonian Review”, mida Eesti valitsuse lulul välja antakse, kirjutab Eestist igaüugusi muinaslugust. Muu seas teatab ta, et Eestis olla kirjanik Ado Kitzberg; Õskar Luts kirjutanud draama „Kewabe” ja Eestis olla näitlejanna „Nedda Pinna”.

Lähemal ajal wõime „The Estonian Review’ist” järgmiselt lugeda Eesti üle: Eesti on kõige suurem wabariik Liivimaal. Ta asub gloobuse ülemal pooleni, on kaks tolli pikk, neli tolli lai ja tiheda ämbliku wõrguga kaetud. Eestimaal elavad eestlased, kes aga kohe eest jooksevad, kui meie toime-

tuse liiget näewad. Eestlased käivad kahe jala peal ja räägiwad siuru keest. Nad on kanged töömehed ja walmistawad peaasjalikult esteetikat, mida vda mehe ajakirjade näol igal nädalal väikeste maksu eest rahwale tarvitamiseks väljasjagatakse. Kes tööd ei wiitsi teha, need tembedakse tööerafondest ja saadeta ka se wabale maale.

Eestimaa on rikas looduse vara poolest.

Dhus lendawad „lendawad sead“ ja nende peale peawad „odamehed“ jahti. Färmedes elavad vanad raugad ja walmawad linna ehitusetööde üle.

Jõgedes ujub jookswa haigus ja Jõgewere kirjakeel, mida grammatilaga püütakse ja koolides tarvitatakse.

Meres elavad marineeritud karbisilud ja merehaiguse batsillused, kes mereheimaga endid tividanad.

Metsades elavad maaliitlased, kingsepad ja metsawennad.

Kõige suurem Eesti linn on Peking. Seal linnas on palju seapekk ja seal elavad kõige rasvasemad eestlased: Buddha, Muhamet ja Bramabutra. Linn on pekiniüüriga ümberpiiratud, et marodöörid sisse ei pääseks.

Marodööri vihak eestlane üle kõige ja võitleb nende vastu odööri ja kirjutusmasinaga.

Eesti rahwas on väga jumalakartlik ja ohverdab konne, sellepeale waa tamata, et mõni taevalliidi rändar riütel templis saatana karuselli teeb.

Eesti kunst seisab väga kõrgel. Ta on nii kõrgel, et seda ükski weel lätte saanud ei ole. Kuid mõni tera on seda siiski alla küljunud. Ja need terad räägiwad meile palju.

Kõige kuulsam ja lugudeetum kunstnik on Waska Swinjuhin. Tema maalitud on terve seeria ajaloolisi plangupilsta „Grand-Marina“, „Passash“, „Royal-Bio“ jne.

Et eestlased kunstis täiesti lõodus on, tööndab see ašjaolu, et nad kunstiwoolude wahel loovides kompassiga teed otsiwad. Et eestlased aga siiski oma kunsti peale ninakad ei ole, waid waljut enesekriitikat peawad, näitab see, et rühmkond kunstnikke end täituriks nimetab.

Ka kirjandus Eestis on wäärtusline. Seda näeme sellest, et wähe raamatuid on, mis alla marga makswad.

Kõige kuulsamad kirjanikud on: Wigala wallakirjutaja, Mats Tönnisson, Anton Suurkas, Salomon Wesipruul ja palwekirjakirjutaja Kühle.

Ka tuleviku kirjanduse — futurismi — edustajaid on Eestis. Neist kõige tähtsam on Rootslane.

Wiiimasel ajal on Eesti draama kirjanduses töusu märgata: kirjutajate protokolle ja hobuste passe.

Näitekunst on Eestis esimesel lohal.

Iseärani hästi mõistawad eraonnad walijatele „pikk uina“ ja juured sakhad wäiksematele ust näidata. Ka hambanäitamine on väga loomutruu. Tähelpanevat äratab ka russka näitamine taskus.

Mädamunad on Eestis wiimasel ajal väga hindu läinud, sellepeale waa-

tamata, et Bernhard Linde Siberist välja on tulnud — nimelst täidavad need mädamurad kriitika aset.

Kunstnikkude ja kirjanikkude eest kantakse suurt hoolt. Neile on suur Seamae raba tarvitada antud, kust nad suvel ladakamarju ja tatkaid ja talvel raba võivad korjata ja komppotti keeta.

Eestilane on iseloomu pooltest tasane ja tagasihoidlik ja sellepäraselt armastab ta tihtilugu lätega rohkem rääkida, kui suuga.

Nii sugust jutuajamist tuleb ka wahel Uusutavas Kogus ette, nii et kämbsõnad laugele kajavad.

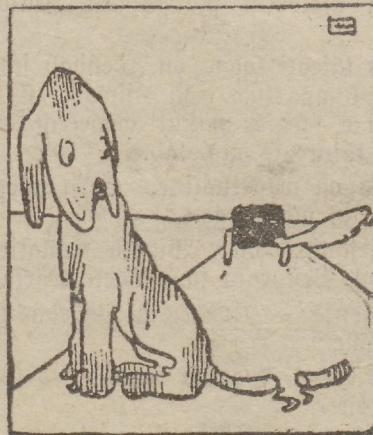
Eestlasted söövad seki leiba, seki praadi ja seki worsti ja suurtel kroonu pühadel hapuid heeringaid; joovad püsskari.

Eesti maapind on väga viljarikas, üheärani Karjalas. Suvel on see maapind pori ja soppaga kaetud, mida konserwatorium ära korjab ja millest ta porilaste marfi ja soprano-soolo konserwe walmistab. Talvel kasvatab maapind lund, mis voorimeeste ja lumememmede mainusroog on.

Eestlaste seas on palju spiritiste. Suvel harjutavad nad endid pea-asjalikult Pitrital. On isegi nende hulgas nii suguseid häid spiritiste, kes omad maad ja möisad piirituse pudelisse on ajanud.

Eesti president on Kaleviipoeg, kes kalewit walmistab ja „Kalewi“ seltsis kunstuutamiise kurssi annab.

Gori.

Sohilaps.

J. Springise joonistus.

Madame Europa kahtleb ikka veel, kas lasta
last üleskäswada wõi wiata murdjale suhu.

Järob Mändmets.
Kirjanik-ojakirjanik.
Peab maaliidu kaja kirjutama.

Waikimine — tuld.

Kiwilombi Jnts.

Rein Kuhn seisis, kui juhm. Tal oli tunne, nagu wette lükfunud luke, kes kaelani märg. Oli kahju, haawaw ja häbi.

„Oh, ma loll!“ soistasid ta huuled ja ta ise kumardas, kui süüdtelmid laps alandlikult ja häbenedes nende sõnade ees.

„Oh, ma ani!“ oħkas ta weel fügawasti ja waatas alles praegu saadud kirja peale:

„Wana föber!

Sa oled mulle nii hea olnud, et ma fugugi ei tahaks sulle seda wastata, mis ma wastama pean. Sa kūsid, kas ma sulle naiseks tulen. Seda ei saa ma enam. Ma olen juba naine. Mul on juba mees. Oleks ja warem kūsimud. Ma ihegi ootafin. Aga sina waitkisid. Kuid neiu elututse ongi ju see, et meest püüda; leidsin paraja filmapilgu ja — algafin naise põlwe. Mul on sinust kahju. Kuid ennast ma ei kahetse. Mul on hea mees. Ja pealegi on ta omast kohast algupäraline. Ta sõidab neil päivil teie linna — kahju, et ma kaasa sõita ei saa, teeks teid tuttawaks.

Sinu Küisa.”

„Rii!“ sōnas Rein weel uppunud häälega, milles ei olnud enam ühtegi lootusekiirt ja istus.

„Siis nii!“ oħkas ta weel ja waitkis.

Ei ole kerge kantada kallimat, isäranis weel niisugusel ainuarmastajal, kui seda oli Rein.

Nad olid Küisaga juba koolipõlvesöbrad. Küisa oli noor kerge wallatu plika, täis elu ja tuld, Rein, tö sine, mehhine, ašjalsik ja mõnus.

Kõrmuti koolis käies sai Küisa Reinile nii omaseks, et ta juba koolipoissina otsuselks tegi Küisat omale naiseks wõtta.

Kuid... Rein oli liig aatelik.

Ta ei lausunud sellest Küisakesele sõnagi, waid mõtles: „Ma säen enne oma kodu sisse ja siis...“

Ta mõtles: „Waikimine on kuld“ ja hoidis seda kulta.

Ta et Rein aatelise oli, siis püüdis ta Küisakesest oma süütusega. Kuum Küisakene kirglitshes nii mõnigi lord, kui nad kahekseni jäib, aga Rein pani, kui ja oma külma käe ta otsa ette ja trööstis, et küll tuju warsti üle lääb. Plika oli juba 17. aastane, aga weel kordagi polnud Rein teda suudelmid.

Rein „hoidis“ teda.

Rii mõnigi lord läks Küisakesel tema peale hing täis, et ta nii saamatu, tunna teised poissid nii virgad näfsid, aga Rein oli nii tark ja hea, ja Küisa tundis tema wastu auhartust.

Siis on see naisterahval were sees, et ta juba lapset saadik meest otsuma hakkab, ja nähes Reinius oma tulewast, püüdis Küisa temaga leppida.

Sest suudluste asemel külwas Rein Küisa komppellidega ja muude maiustustega üle. Kui muud käepärost ei olnud, tõi Küisakesele juhkrutükile.

Läks weel mõni aasta ja Küisa pidi teisse linna minema.

Et isalikku Reiniu enam kannul ei olnud, sattus Küisa uisapäisa elu keerdu, kuid enne kui ta ümber waadata sai, oli ta juba naine.

Tema mees oli täiesti algupäränd.

Etsalgu Riisa teda ei armastanudki, oli ainult ja täiesti huwitatud tema algupärasustest, aga pärast — noh, armastus on niisugune aši, mis üheski abielus olemataks ei jäe.

Rein 'oli endale wahepeal „kodu“ loonud ja leidis nüüd paraja aja olewat naist wöötta.

Jäi kirjutas Riisale.

Täis uhlust, enesetunnet ja teadmist, et ta oma kohuse täitnud jäi ta wastust vootama.

Tuli wastus, aga see oli, nagu märg kaltas wastu nägu.

„Oh, ma rumal!“ kirus Rein.

Seal tulid tal Riisale ärasöödetud kompweelid meelde ja asjaslikus wöttis temas ülewõimu ja armastaja Rein muutus täiesti omas olemises.

„Kui mitte muud, siis Riisa mees peaks mu kompweelid tagasi matsuma, mis ma Riisale sõotsin. Ega's ma neid ilmaaegu sõotnud. Ja nii suure summa eest!... Kui muu nõu ei aita, — küsfin! Selleks on mul täielik õigus.“

Paari päewa pärast koputati Reini uks peale. Koputamine oli kindel ja asjaslik, nii et Rein arwas tulija kas politseiniku wõi korstnapühfija olema.

„Sisse!“

Sisse astus sileda näo ja wäänikute, aga elavate filmadega härra.

„Lubage tutvustada — mina olen Harry Bonn, teie endise armukese Riisa mees.“

„Olge head istuge,“ sõnas Rein niisugusest otsekohesest piisut kohmetanud ja mõtles ise: „Rüüd küsfin Riisale ärasöödetud kompweelide raha lätte.“

„Tänan,“ wastas Bonn ja pistis käe tasku, wäljatömmates rahataslut.

„Millega wõin teid teenida?“ küsvis Rein kogeleedes nagu jütte peal.

„Ah, siin on üks arwe — see tuleb teil wäljamaaksta. Et ma kord läbisöödul teie linnas olen, siis astusin mööda minnes teie puole fissse.“

„Mis arwe see on?“ imestas Rein. „Wast on see mõnesugune efsitus — ma ei tea kusagil omal wõlga olema.“

„Ah, see on üsna uus arwe,“ sõnas Bonn ja ulatas järgmiste lehe Reinule

Hamba laboratorium „LUNA“.

Proua Ciza Bonn.

Neli kuld hammast à 400 mrk.

Kokku 1600 marka.

Raha wastuwõtnud : Josselin.

„Aga jee arwe on ju wäljamaakstud!“

„Jah, mina maksin ta wälja, aga teie peate ta mulle wäljamaaksma.“

„Mis pärast? Riisa on ju nüüd teie naine ja iga mees taab oma naise wölad.“

„Wabandage. Tänage, et ma ainult arve wälsjamatsmisiiga lepin ja muud kahjutaju ei nöua. Kui hämmad jäid haigeks teist sõödetnd kompmekidest ja suhkrust. Tegite teisele kahju, siis maksle ka wälja. Ja siis — hämmad ei laßknud ta kõik läbi-läbi, tullaft, waid ainult kuld mitskised, muidu oleks teile hoopis suurem arve tulnud. Kui siis — olge head.“

„Wöödra pilk oli nii tungiv, et Rein enam wastu waielda ei jaanud, raha wöttis ja maksis. Küsits ainult ironiliselt:

„Kas ma tulenikuks mõne hamba ette ka makjan?“

„Ei, tänan wäga,“ vastas Bonn. „Ainult nelja hambale olete wiga teinud.“

Ja lahkus.

„Waikimine“ läks kilda maksma.

Wabandage!

62-el lehetüsljal ei vasta pilbi allkirja kolmas rida mitte töesludede, nimelt ei möista Alle, nagu ta „Tallinna Teatajas“ kirjutas, mitte wilištada. Palume jellepäraast siis seda efsirida järgmiselt ära parandada:

„Wiskab, kui odamees funagi.“

August Alle ees palume aga konnafilmadeni kumardades wabandust, seest see poogen oli siis juba trükitud, kui alles Teie kirjutusest lugesime, et, näe — ei oskagi wilištada.

Ja ega's meie seda wilištamiist ise omaist peast Teile külge luuletanud, waid ajalehed kõmitasid... Ja kui juba ajaleht „wilistab“, siis...

Wabaudage! . .

Sipelgas.

Abielu tragikomöödia.

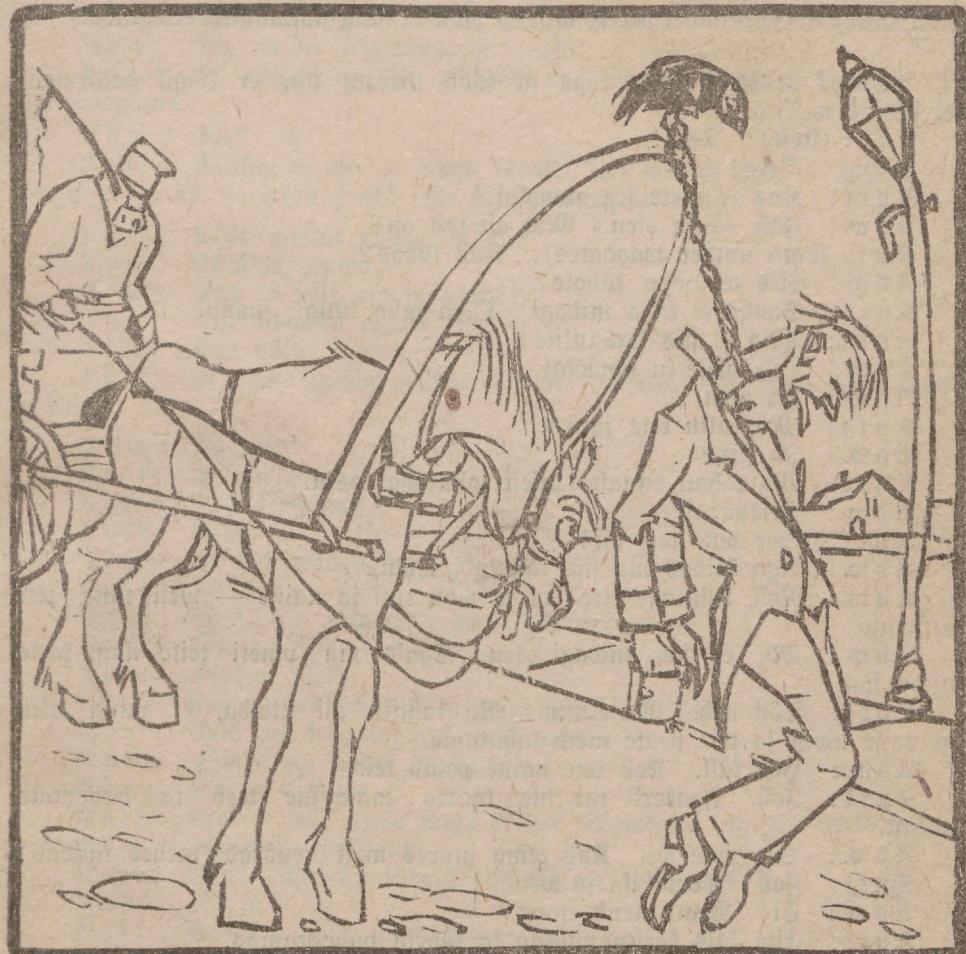
Gori joonistus.

Ärvoon, mida ükski punane ega must revolutsioon hävitada ei suuda.

[Vähemat tuleviku pilt.

Gori joonistus.

Paudepuudus läheb nii suureks, et enesetapjad ülespoomiseks voolimehe hobuseloodka peawad tarvitama.

Naisest lahtu!

(Koomiline kahekõne. Wöib Mardi öhtul Max Reinhardt'i metoodi järele lageda taewa all ja muudel perekondlistel pidudel ning simmanitel ettekanda.)

A d w o k a t i stub laua taga ja sõõb tsitroni nii, et kõigil pealtwaa-jatel silmад wessid.

K u t t (sisje): Tere!

A d w.: Tere!

K u t t: Kas te olete see adwokat?

A d w.: Jah, mina olen. Mis aži teil on?

K u t t (oma ümber waadates): Kus kohas?

A d w.: Mis te saada tahate?

K u t t: Saada ei taha midagi. Olen juba küllalt saanud.

A d w.: Mis te siis siia tulsite?

K u t t: Teie olete ju adwokat.

A d w.: Ja olen.

K u t t: Ma tulsin teie juurde.

A d w.: Ja siis?

K u t t: Ma tahab ennast naisest lahitada lasta.

A d w.: Mispräfasi?

K u t t: See pole teie aži!

A d w.: Aga kuidas ma siis lahitada wöin?

K u t t: Nöh, kujutage ette: mina olen tulsi ja naime — wesi ning teie tulerdörjuja.

A d w.: Ma ei jaa midagi aru. Ega's ma ometi teile naist kaela pritsida saa.

K u t t: Tösi neh. Ma ekkisin. Ma tahasin nii ütelda, et mina olen oma naise mees ja teie peate meid lahitama.

A d w.: Hea küll. Kas teie naine petab teid?

K u t t: Jah. Igakord kui me kaarta mängime teebs ta häbemata valksust.

A d w.: See pole see. Kas tema juures vast wöörad mehed käiwad?

K u t t: Jah. Tema isa ja wend.

A d w.: Ei! Peale nende veel?

K u t t: Eila kais kõrstanapühkija ka lõõrisi puhastamas.

A d w.: On teie naine kuri?

K u t t: Kas tahassisite omale saada wöi?

A d w.: Wastake, mis teilt küsitakse. On teie naine kuri? Kas ta pefjas ka?

K u t t: Jah. Eila pefjis terwe päewa. Hommiku wara hakkas pefdma. Ma käisin wahapeal kaitseleitus, aga kui koju tulsin, ifka pefjis.

A d w.: Keda siis?

K u t t: Põrandawaipasi. Aga kas seda kõik on waja kirja panna?

Ad w.: Õrge segage! On teil lapši?

Kutti: Oleks olnud küll.

Ad w.: Kuidas oleks olnud?

Kutti: Oleks olnud, aga väike wiga — ei sünna! Naine on aher.

Ad w.: Ah, see see lahutuspõhjus ongi?

Kutti: Ei, põhjus on see, et woodi on kitsas! Ei mahu korraga kõr-
wuti magama!

Ad w.: No?

Kutti: Ütlesin, et eit — maga ja all, ma magan peal — pole nõus!
Magagu ma all — tema peal! No kus, juudas, sa sellega!

Ad w.: Mitu aastat abielus olete?

Kutti: Kümme päeva.

Ad w.: Kus te selle aja magasite?

Kutti: Ma magasin woodi all.

Ad w.: Kas naine ajas?

Kutti: Ei Ma jalaja. Tahsin peale pääsida, kas keegi naise juurde
ka tuleb.

Ad w.: Ja tulsi?

Kutti: Tulid?

Ad w.: Koguni mitu?

Kutti: Mitu.

Ad w.: Ja kes need olid?

Kutti: Kirbud!

Ad w.: Ptui! .. Teie olete puru loll!

Kutti: See on mu isä süüd.

Ad w.: Kuidas nii?

Kutti: Kui saabas paha, siis on ju see ikka kingjepp süüd.

Ad w.: Mis ma selle lahutuse eest saan.

Kutti: Võtke mu naine omale.

Ad w.: On ta ilus?

Kutti: Mis te selle naise iluga teete? Supikatla juurde ka ilu waja!

Ad w.: Supikeedab tüdruk.

Kutti: Aha! Aga see tüdruk on ikka na teie jaoks ka?

Ad w.: No ja.

Kutti: Aga kas naise jaoks sulane ka on?

Ad w.: Kas välsja!

Kutti: Ara pahanda. Küsija suu peale ei lõöda. Noh, kuidas siis
lahutusega jäeb?

Ad w.: On teil naise pilt kaažas?

Kutti: Ikkva on.

Ad w.: Räidake!

Kutti: Siin ta on! (Mäitab.)

Ad w.: Suurepäraline naisterahwas!

Keutt: Jah. See pāra on suur jah. Puhas talku ja watti täis topitub.

Adw.: Jäi ta koju?

Keutt: Jah.

Adw. töuseb üles.

Keutt: Kuhu te lääte!

Adw.: Lahutama!

Keutt (üksi): Lahutama! . . Tunnen niijuguseid lahutusteadlasi. Segab, segab sõni, kui saab mõne joodoformi walmis. . . Parem lään, vool miilitsa! . .

Gesriie.

Kui ei ole, siis — politsei kes rahwa laialti ajab.

Kiwilombi kuts.

Näitleja E. Türk.

(Karjeer: „Vanemuine”, „Endla”,
„Eestionia”, „Draamateater”,
„Grand-Marina”.)

Piirita madonna.

Mainitud suhted.

(Rõigenuemad lenksõnad).

„Pea lõuad ehk muidu mainin ma sulle ühe suhte ära!“

„Winnaja Ants on alles kaks kuud abielus, aga juba on ta naine sest suhtes mainitud!“

„Kelman, tooge üks mainitud suhe ja tõlm suupiste!“

„Tahad ma tutwustan sulle seda püsikat — ta on alles mainimata suhe!“

„Kramola Kutt pisteti skandaali tegemise eest kolmeksi nädasaksi mainitud suhte!“

„Olge head, tohtri härra, waadake järele, kas mu suhe on mainitud!“

„Kuule woorimees, ja ei saa ju sammugi edasi — su suhe on aihade wahele ära mainitud!“

„Mis kuradi praad see on, lubage küsida? — see on ju päris mainitud suhe!“

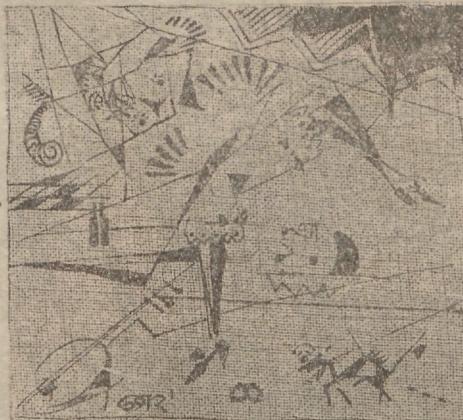
„Laena mulle, August, kümme mainitud suhet?“

„Sa wöid ainult mainitud suhtes minister olla, aga mitte Eesti wabariigis!“

„Mine mainitud suhte!“

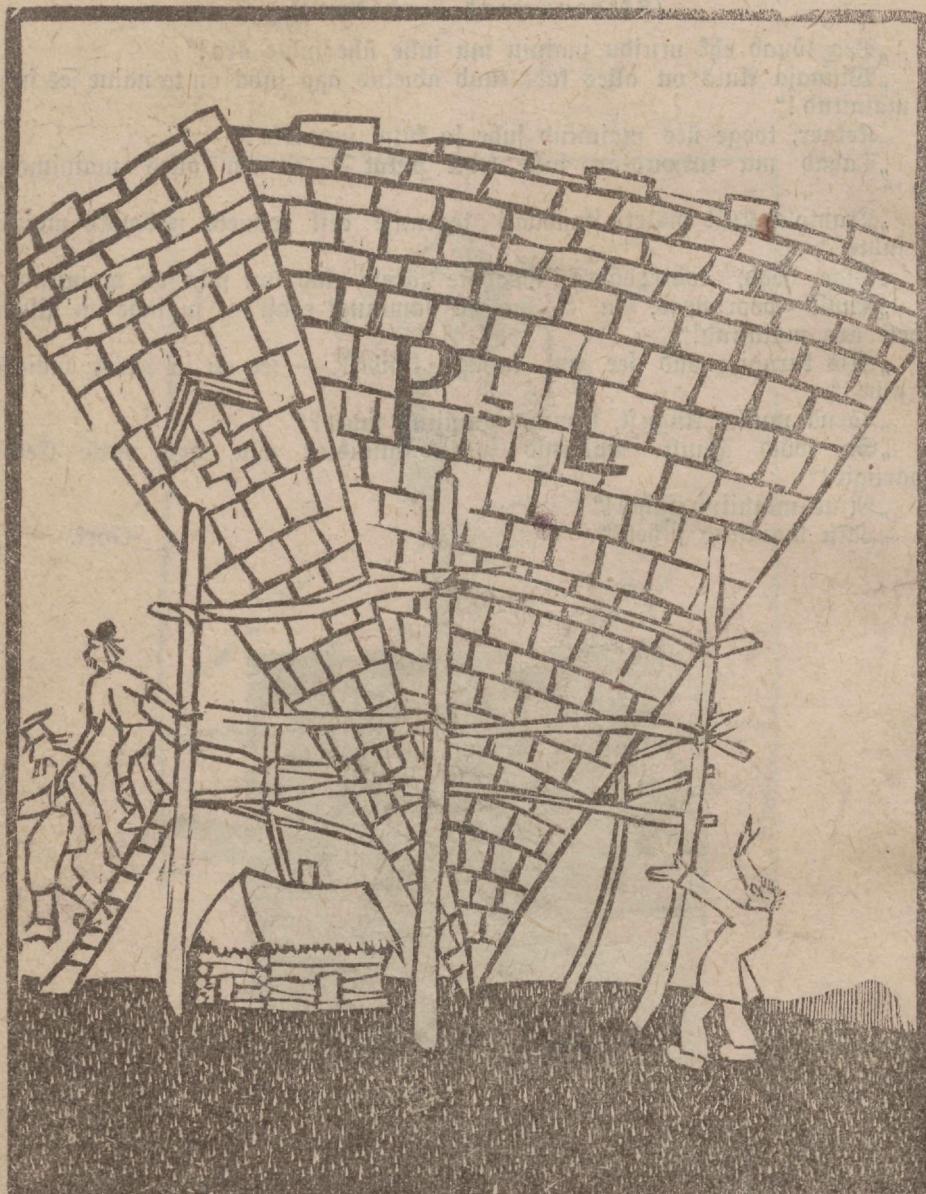
„Laku mainitud suhet!“

Gori.

Kajaka kahetsus.

Gori joonistus.

Hulluots: „Oh, kui rumal ja oled, Mats, et ja müürisseppa seda suurepäralist piramiidi walmis ei laeknud teha. Varsti oleks ta lõpule jõudnud. Toed ära wõtnud ja siis oleks su ütt igasuguste tuulte ja tormide eest kaitstud olmud.“

Suur-Wenemaa õoguja.

Nina all näeb kodu kašwama.

Gestlaselt nõutakse, et ta tema vastu enam vastutuleslikum oleks, et ta aitaks Vankal
ia kanda — jaoks selleesse enam wett jisse wötta, jo rutem katkise toobri ääreni täis kanda.

Willem Mastik †.

Hingekirjas, kui kommunist, passi järele
sotsialrevolutsionäär. Tättis oma näojälje
Tallinna linnavalitsuse ajalvossse.
Muu teate juba isegi.

